ORATIO FRANCISCI BOCCHIJ, DE LAUDIBUS IOANNAE AUSTRIAE, QUAE...

Francesco Bocchi

ORATIO FRANCISCI BOCCHII DE LAVDIBVS IOANNAE AVSTRIAE, QVÆ NATA REGINA VNGARIÆ, ET BOEMIÆ, INFELICI PARTV MORTEM OBIIT.

INGENS luctus breuis lætitiæ voluptatem, quam fore diuturnam credebamus, vt videtis honestissimi viri, subsecutus est; Tantoq; grauior ille incidit, quantò spes erat amplior, nũquam esse nobis occasionem defuturam, quæ nos præcipuis in bonis, perpetuisq; vitæ contineret. Doloris, & lacrimarum causæ conquieuerant, nullus iam belli timor, nulla molestia sollicitabat, omnis pestilentiæ suspició, quæ nos diu, multumq; torserat, extincta erat, nullaq; re quietum otium interpellante, vnusquisque, vt quàm lætissimam vitam duceret, suo commodo cogitabat. Meministis non dum vertente anno cùm esset auctus filiolo Magnus Dux, quanta lætitia tota vrbe agitata sit, quantopere viri boni cæterarum rerum obliti sese gaudio extulerint, quàm omnes mortales singularem in suæ Reipubl. caput voluntatem patefecerint; vt id bonum, quod multis rebus fortuna cumularat extincta Magni Ducis coniuge, lectissima fœmina grauiore dolore casus hic acerbissimus obrueret. Fuit eiusmodi hoc vulnus, vt re ipsa experimur, vt magnitudini doloris concedendum sit, & mœrori succumbendum; eas enim lacrimas, quas paulo ante gaudio profudimus, importunè nunc acerbus Ioannæ Austriæ interitus ad luctum repetiuit. Sed vereor, ne hic ipse dolor, qui vos omnes tantopere percussit, me vehementius afficiat, quàm vt vestrę expectationi, & tanto muneri, silentioq; non possim satisfacere. Opprimit ille cogitationes sua magnitudine, & consilium peruertit, vt nisi me copia singularium virtutum

huius nobilissimæ mulieris reuocaret, & vt bono essem animo quodammodo moneret, valde mihi timendum esset, ne rem tantam sustinerem. Sed turpe mihi mehercule duco, cùm fuerit tam fortis hęc mulier, atque omni tempore cùm omnibus vitijs pro virtute bellum gesserit, me animi mollitia deficere, atque has partes, quas suscepi, non aliqua constantia exiguo tempore tueri. Non mediocris est virtutis vis, sed magna, atque incredibilis non solum in viris, verum etiam in fęminis, vt qua parte infirmitate animi laboramus, ipsa vt iuuet, præstò sit, secundisq; rebus, & aduersis, cùm res postulat, medeatur. Animi, non viribus corporis est opus, vt cuncta rectè administres; & quamquam imbecillitas hæc terrena te affligat, magno tamen animo, & forti, quę tibi aduersantur, potes superare. Virtus enim, nisi tibi hostis esse vis, tacitis vocibus hortatur, vt alto animo, & excelso sis, atque ea omnia despicias, quæ inani honore, populariq; gloria celebrantur. Enituit tanta hęc virtus in Ioanna Austria pręcipuo quodam modo, & singulari; quæ cùm Regina nata esset Vngariæ, & Boemiæ, Ferdinādi Imperatoris filia, Maximiliani Imperatoris soror, nepotemque ex fratre iam haberet Imperatorem, & Carolum Quintum Imperatorem maxima totius familiæ gloria vidisset, agnouit illa quidem tantos honores, tantas dignitates, veruntamen non eò vsque opinione muliebri sese extulit, vt constantiam, honestatem, modestiam, cæterasq; virtutes cunctis fortunæ bonis non haberet cariores. Hac perenni animi inductione, contestataq; virtute sese ita gessit per triginta annos, vt & nobilissimi generis haberet rationem, & animum ad cęlestes dignitates exerceret. Fuit enim natura mitis, forma eleganti, & pulchra tranquillo vultu, & modesto, quem mens placida fingebat; tantaq; oris dignitate, vt nihil, nisi egregium, nisi honestum, nisi altum, dum adesset, posses cogitare. Cum singulis ita loquebatur, vt verba eius testimonia diceres; quæ verò promittebat, aut affirmabat, ita re præstare religiosè, tamquam aram tenens, consueuerat. Vestris oculis viri optimi vidistis, neque aliorum testimonio indigetis, quàm castè, quàm piè magnitudini, & grauitati familię moderata sit, & quantopere ea, quæ alij ferunt laudibus in cœlum, pro nihilo duxerit, & fortiter contempserit. Etenim circumfluens rerum omnium copia regalibus in sumptibus fuit minimo contenta, magnisq; in facultatibus tenuissimo

cultu vsa est, & cùm multa traherent ad laudem huius vitæ, ad gloriam, cuncta tamen ipsa ad Nostri Seruatoris splendorem, dignitatemq; reuocabat. Nutus ipse integerrimæ mulieris verba erant, & voces, quibus totam cohortem ad virtutem incendebat, vt, cùm se vultu commouisset, omnes ad probitatem, ad sanctitatem morum se conuerterent. Illud autem est præter cætera cunctis admirabile; Numquam ad luxum ingentes opes, quę fuerunt illi attributę, sed ad frugalitatem, ad rationem, ad Christianam pietatem, quam toto pectore semper coluit, prudentissimè descripsit. O singularem præclaræ mulieris constantiam. O animi firmitatem, innocentiamq; prædicandam? Magna cum laude in hominum vsu, magnaq; cum prudentia medijs in cohortibus versata est; vbi odiosa est grauitas, & periculosa seueritas; frons omnium iucunda, animus insidiosus; opertę blanditiæ, assentatio perniciosa, atque vbi nullam esse causam mali suspicaris, ibidem plerumque occasionem exitij reperias. Sanctis illa lectionibus dedita totos dies absumebat, repetitaq; sanctarum virginum memoria, & cęlestium virorum vita multis verbis celebrata, ad eorum se mores ardenti pietate conformabat. Qua cæcitate homines, quibus vitiorum tenebris, dum suas sequuntur cupiditates, obruuntur? Quibus se scelerum mæandris, & voluptatum laqueis circundant, dum proiectis præsidijs virtutis totos se inertię tradunt, suæq; peruersitati turpissimè committunt? Victrix hæc mulier vitiorum, & scelerum ita semper prostrato acerrimo hoste superior discessit, vt hanc ipsam, quæ tam fortiter, tam constanter sese gessit, admirari, intueri, atque imitari omnes iure optimo iam debeant. Hæc est illa, quæ singulari sapientia prædita integerrimę vitæ constantia cunctorum hominum beneuolentiam collegit: Hæc est illa, quæ cùm suis in regionibus, ac sedibus castissimè vixisset, hanc nostram patriam non generis nobilitate tantùm, sed splendore et vitę, ac sanctitate illustrauit: Hęc est illa, quam exteræ nationes colunt, sui venerantur, quæq; nullorum laborum, nullarum molestiarum recusatione cùm suum virum ad extremum vsque spiritum summa esset obseruantia prosecuta, eidem, cunctisq; mortalibus huius florentissimæ ciuitatis propter egregias animi virtutes ingentem luctum, & diuturnas lacrimas reliquit. Nullum incommodum præclara hæc mulier vmquam recusauit, vt sacras ædes frequentaret, & dies festos animi

munditia, atque innocentia obiret; vt persæpe spurcissimis tempestatibus neglectis, grauiq; cœlo, eo comitante cohorte se reciperet, vbi nostro Seruatori, sanctissimæq; eius Genetrici pro animi salute supplicaret. Spartæ, vt memoriæ proditum est, sic flagellis ad aram pueri accipiebantur, vt multus sanguis non sine vitæ periculo è visceribus exiret, atque id, vt Dianæ, id est, vt maleficę superstitioni satisfacerent. Nobis verò, vt satis Nostro Seruatori faciamus, vt Dei filio, vt diuinæ felicitatis auctori obsequamur, qui labor, quæ plaga, qui dolor recusandus est? caduca ibi bona: hic autem perpetua aguntur: ibi hominum leuium, hic mandata Dei Opt. Max. curantur: ibi de terrenis solùm, hic autem de rebus cœlestibus semper agitur. Ad luxum cohors, ad leuitatem hominum cupiditas, ad perniciem animi corporis imbecillitas impellit: hæc verò Augustissima fœmina, & sanctissima frugalitatis sibi, constantiæ, roboris præsidium aduocans spectantibus omnibus, atque videntibus modestia, & patientia bonis viris frequenter, sed multò magis Deo se, & mirabiliter probauit. O felicem mulieris conditionem? O vitæ castissimæ integritatem exoptandam? O dies numquam pro ipsius animi salute frustra absumptos? O mortem nimis sæuam, & acerbam, nobisque omni tempore memorabilem? Quis tibi aditum aperuit, vt in artus castissimos furenter te immitteres? Quis permisit, vt tibi in eius vitam tantopere liceret, cuius mens omnes scelerum impetus tam fortiter propulsarat? Non ne iam vides omnium animos, qui se hoc viuo exemplo ad virtutem erigebant, remollescere, et quod est nobis magno dedecori tribuendum, turpiter effœminari? Psallere, & saltarę, & tripudijs iuuenilibus numquam pęnè delectari (solet hæc ętas esse eiusmodi, vt omnium deliciarum, & voluptatum illecebras profundat) sed grauibus cum viris esse, religiosis, pijs crebrò, maximamq; vitæ partem vidimus traducere. Parce de se ipsa, de virtute multa loquebatur. Non cantus pueriles, non lusus populares, sed cœlestes voces, & dulcia acroamata Euangelicæ veritatis in eius ore versabantur. Vt iam tota cohors, (quam ipsa, simulatq; pedem limine extulerat, ad virtutem inflammabat) non se mulierem, sed castissimę mentis, & sanctissimæ exemplar intueri fateretur. Magna illa spectauit semper, sibiq; animo finxerat (cùm esset nata nobilissimo genere, vt scitis) amplitudinem multò maiorem, quàm quæ ab Austrio sanguine posset pro-

ſciſci, altiſſimam quandam animi exaggerationem, quę non in his rebus caducis, ſed diuinis habitaret, vt ſe ipſa ſine venditatione, & ſine populo teſte perpetuò frueretur. Hominum conuentus, & multitudinem fugere non poterat, ſed vultus dignitate quicquid ſolet cohortium relaxare licentia, & morum ſingularium exemplo aſtringebat: vt peregrinari in plurimorum virorum celebritate, & ſtipata ſatellitum cateruis excelſo animo ſolitudinem captare videretur. Non illi Lucretiæ, aut Virginię propter exemplum obuerſabantur, ſed eas, quas diuina lege Noſtri Seruatoris videbat commendari, colebat vehementer; damnataq; cupiditatum prauitate expreſſam in ſe veræ virtutis effigiem, non adumbratam aliquam imaginem gloriæ perfecerat. Vim honeſtatis primis temporibus ætatis pænè cum lacte ſugere, & ſe caſtiſſimis in rebus exercere conſueuit; multoq; vehementius impuritates, quàm peſtem, quàm mortem inductione animi horrebat; vt dubitare debeat nemo, quin animus nullo vitio maculatus, qui veræ laudis vim imbiberat, & cœleſtem probitatem degustarat, in eo iam fortiter maneret, quod videret omnium voce cõprobari. Nuſquam profectò deprauatus animus conſiſtit, ſemper ſe ſollicitat, ſemper errat, pati pęnè nihil poteſt, ſibiq; ipſi nũquam ſatisfacit; optat immoderata, ſuoque magno malo numquam cupere deſiſtit. Venit Florentiam ſumma omnium expectatione è Germania, longinquis ex locis ad virum totius Italiæ nobiliſſimum, magno, atque honorifico comitatu; nihil illa vmquam per tot annos in tanta fortuna ad leuitatem, nihil ad luxum, nihil ad muliebrem vanitatem concupiuit; eodem vultu, eadem oris dignitate, eadem modeſtia eam animi grauitatem ſemper præſtitit, quam intulit primò in hanc vrbem. Cuius aduentu cùm ſe omnes exhilaratos eſſe faterentur, ijdem nunc tam repentino interitu, atque acerbo lacrimis, & luctu ſe grauiſſimè commotos eſſe dicunt. Quis enim tanto robore vmquam præditus fuit, tanta conſtantia, tanta fortitudine, qui ſe tanto hoc malo non angeret, tanta calamitate non afflictaret? Quis ex tanta lætitia, vt nobis euenit, tantum vmquam cecidit in luctum? Quis cùm magna bona in poſterum ſe viſurum iudicaret, ſua ſpe deceptus tam ſingulari detrimento, atque incredibili afflictus eſt? Amiſimus, mihi credite, materiam, ac ſegetem modeſtiæ, probitatis ſpecimen, pudicitiæ columen, & totius virtutis exemplum;

 vt cum

vt cum illa præclarè, nobiscum tamen malè omnino actum esse fateamur. Vos autem sanctissimi mores, qui dum viueret hæc præstantissima mulier tantopere floruistis, sentire iam hoc tanto fulmine cœpistis, quàm vestra auctoritas, vestra dignitas, vestra sit gloria imminuta, & quàm spes omnis maximo sanctitatis detrimento conciderit. Intuemur vestigia hanc vitam relinquentis, prosequimur oculis adhuc integritatem; tacito ore, sed animi vocibus incredibilem innocentiam requirimus; victoq; gaudio exultat luctus, qui profecto, quicquid erat in nobis lętitiæ, lacrimis detergit, & depascitur. Squalent nunc hominum cupiditates, quæ se ad probritatem tantæ virtutis imitatione exercebant; lugent sacri Oratores, qui piam alacritatem, contentionemq; dicendi tam importuna morte amiserunt; sollicito desiderio ipsa propemodum templa sese cruciant, suisq; sedibus celebritatem, decus, dignitatem imminutam esse dolent. Sed magna mercede mehercule tantæ virtuti summus hic honor, summa hęc gloria tribuitur. Etenim quò grauiores hostes, quibuscum dimicandum est, atque acriores sese offerunt, eò profecto, si viceris, maiores laudes assequeris. Tribuit natura mulierum corpori tenerum quiddam, & molle, multoq; magis, quàm in uiris eneruatum; vt non mediocri contentione sit vtendum, si quid debent in virtutis operibus commorari. Fluunt voluptate animi, & delicijs liquescunt, & quo nolunt nonnunquam cupiditatis ardore auferuntur, pręsidiaque virtutis, quæ solent esse tantopere salutaria, vt quandoque experti sumus, parùm prosunt. Pręsto est præterea mollities, quæ ab animi robore abducat: furtim obrepit libido, quæ fibras omnes honestatis, & continentiæ incidat: non deest hominum peruersitas, quæ animi patientiam, & firmitatem tentet, & oppugnet; vt nisi constantia quædam singularis cœlesti se gratia tuetur, magnum sit periculum, ne sæuissimi hostis, atque acerrimi insidijs succumbat. Quoties libido exardescit, & cupiditas concitatur, quæ nostros sensus illecebris, & voluptatis dulcedine prolectat? Sed in arcem, id est ad diuinum præsidium confugiendum est, & cœlestia arma, quibus te tueare, induenda, vt hæc pręstantissima fœmina, & sanctissima singulis diebus facere prudenter consueuit. Magnis in ducibus efferendis locorum difficultas, militum labor, angustiæ rei frumentariæ, & mille pericula proponuntur; Sed in seruanda castitate, in retinenda con-

stantia

ſtantia quot offenſiones, quot labores, quot moleſtiæ ſeſe cunctis fœminis proponunt? Vt quæ tanta mala, tanta exitia vicerit, quæ virtuti aduerſantur, non aliquid humanum, ſed diuinum tentare, atque aggredi omnino videatur. Huiuſmodi hæc præclara mulier periculis ſepta, ſcelerumq; tentationibus appetita, cùm ad numen vnius Noſtri Seruatoris confugiſſet, inſidioſas dimicationes ſapienter eluſit, omneſq; minas forti animo contempſit. Ad aram genitricis Noſtri Seruatoris ſalutem ſuam, vt ita dicam anhelantem mori propemodum vidimus ſupplicando: cùm paſſis manibus, incredibili animi contentione, vt grata eſſent Dei Opt. Max. voluntati, quæ faceret, flagitabat; neque illa ad tempus, aut leuitatis, & gloriæ cauſa hæc fingebat, ſed corde, mentis firmitate, vero vultu, quem animus ſine fuco, ſine fallacijs exprimebat, omnes ſuos ſenſus in conſpectum diuini numinis profundebat. Quid ego de ſacris virginibus ſalutandis plura dicam, quàm ſibi in hoc ſtudio non parceret, quàm omnes labores, omnes moleſtias exorberet, vt earum commodis, quæ anguſtè alebantur, ſua præſentia, ſuisq; opibus ſeruiret? Quo ardore, qua pietate ad peregrinationem illam, quę tota Italia, aut cunctis potius in terris celeberrima ſemper fuit, ſua ſponte ſe commouit? Fanum illud Lauretanum, quod omnibus mortalibus religioſum maximè habetur, & loci ſanctitate admirabile, præcipuis quotidie laudibus efferri, & celebrari audiebat. Ad famam igitur tanti nominis excitata exarſit eius deſiderio videndi, & à ſuo viro poſtulauit (cui ſic omni tempore ſua modeſtia obſecuta eſt, vt etiam diuinæ legi ſatisfaceret: ita temperatè adhæſit, vt à Deo ſe numquam remoueret) vt eò cum honeſtiſſimo comitatu eius voluntate ire poſſet. Quid ego apparatum, quid dona opulentiſsima, quid induſtriam officioſam, quid comites magnifico cultu exornatos dicam? Ita iuuenes iter faciebant, vt virilem grauitatem præſeferrent; Ita mulieres ſuo ordine incedebant, vt ſpirare probitatem, & religionem viderentur; Ita viri omnes vultu auctoritatem retinebant, vt ſentires nihil eſſe eis cordi, niſi quod mulieri prudentiſſimæ placeret. Quo illa affectu, quo gemitu, quo ſtudio, quibus pietatis flammis ſanctiſsimo in tẽplo genitrici Noſtri Seruatoris ſupplicauit? Repetebant memoria maiores natu, complures ſe vidiſſe, qui eius loci viſendi, & pietatis cauſa veniſſent, qui verò tanta religione, tanta manſuetudine, tam demiſsè, tam piè

adoraſſet,

adoraffet, vt hanc fœminam Auguſtiſsimam intuebantur, ſe neminem vidiſſe affirmabant. O mulieris tam teneris in annis felicem grauitatem? O labores, piasq; ſollicitudines cunctis ſęculis laudabiles? O nos miſeros à tanta probitate, à tanta virtute derelictos? Amplexari mehercule diuinum numen, ſuumq; animum in Dei conſpectum ad aram effundere videbatur, cùm dignitatibus neglectis, & imperijs, ſe vnam animi ſalutem ſitienter, & diuitias celeſtes petere profiteretur. Id autem, quod dico cùm aliàs multis rebus, tum eo ipſo tempore, cùm pænè animam ageret, factum eſſe ſcimus. Quoties corporis dolor caſtigatus animi robore obmutuit? Quoties cùm faces intentaret, virili quadam conſtantia oppreſſus eſt? Laborabant artus acri quodam morſu, & cruciatu viſcera ardebant, mortiſq; minę iam intentabantur; iam nullus partus, ſed triſtis deſperatio erumpebat, cùm ipſa ſumma pietate numen Noſtri Seruatoris inuocans de animi ſalute, non de vitæ remedijs ſollicita cunctis ſenſibus ad eum, qui genuerat, ſingulari quadã caritate ferebatur. Obſtupuerant, qui modebãtur qui eius voluntati inſeruiebãt, ſe ipſos affiictabant, omneſq; prætera, qui Magnũ Ducẽ tã triſti ſpectaculo moerentẽ viderant, magnam ſibi miſericordiam, cunctæq; cohorti tribuebant. Iam corpus dolore obriguerat, & ſpem vitæ penitus abiecerat, iam morientes voces exaudiebãtur, cùm ipſa magno animo ſupplicibus precibus Deum Opt. Max. rogauit, vt ſe omni vitiorum ſuſpicione per ſacerdotem expiaret, vt omnia Sacramẽta, quæ ab Eccleſia morituris tribuuntur, diuino munere aſſequeretur; Votiq; compos cùm omnium hominum egeſtates Franciſco Medici viro ſuo, quem vnicè dilexerat, ſanctiſſimè commendaſſet, ad cœlum, vt boni viri putant, ad diuinas ſedes, ad ſuos neceſſarios, qui non hominum conſenſu, ſed Maximorum Pontificum ſanctiſsima auctoritate in Diuorum numerum relati ſunt, celeri curſu euolauit. Firmum animum, ſemper eundem, fortem, & conſtantem ex eo tempore, quo in lucem edita eſt, erectum ad virtutem, ad egregias artes incitatum perpetuo tenore conſeruauit; vt cùm eius vita integerrimè acta neſcio quid diuinum oleret, & cœleſte, quis iam poteſt dubitare, quin victis vitijs, comitante modeſtia, præſtantiſſimiſq; moribus ferẽtibus eò peruenerit, quò boni omnes iiſdem rebus ſe peruenturos eſſe arbitrantur? Hoc autem virtutis viuum exemplum nobiliſsimi viri, qui huc pietatis, & officij cauſa conueniſtis,

uenistis, non frustra, sed sapientissimè propositum esse nobis debemus cogitare, vt iam sedato dolore, atque abstersis lacrimis, vestigia sanctitatis, integritatis, pudicitiæ, virtutis imitemur. Homines enim, qui in excelso loco vitam agunt, quiq; ad virtutem singulis horis se conformant, nō sibi ipsis solum viuere, sed quicquid faciunt, nobis singulari quodammodo præcipere videntur; vt in hac Augustissima fœmina, & nobilissima factum est, quæ compluribus liberis relictis, atque in his præclaræ indolis filiolo, deuictisq; sceleribus, & vitijs, magno honore, præstantissimis comitata virtutibus, animoq; lætanti, triumphum ad cœlum gloriosè deportauit. Dixi.

